

Toelichting Gevlucht en rietbedekking Molen De Hersteller te Sintjohannesga

Eigenaar: Molen-stichting De Hersteller
Monumentennr.: 359671

Opname molen: 24 juni 2020

Uitwerking verslag: 11 september 2020

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Roeden	4
- Roedegegevens	7
- Opmerkingen buitenroede	7
- Constateringen Monumentenwacht Friesland	7
Kapbedekking	8

© 2020, Wieringa molenbouwadvies, Winsum.

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Wieringa molenbouwadvies

Inleiding

In opdracht van Molenstichting De Hersteller is naar het gevlucht en de rietbedekking van de kap van molen De Hersteller te Sintjohannesga gekeken en is naar aanleiding hiervan een toelichting met betrekking tot deze onderdelen opgesteld.

Molen De Hersteller is een bewoonde (voormalige) poldermolen, gebouwd in 1857. Door het aanbrengen van elektrische bemaling van de polder vanaf 1930 is de molen buiten bedrijf gekomen. De molen bleef na het verlies van zijn functie behouden doordat deze nog in gebruik bleef als woning. De molen is grondig gerestaureerd in 1979-1981. Heden ten dage wekt de molen energie op door middel van een generator in de kelder, die aangedreven wordt door de koningsspil.

Voor het gevlucht van de molen is reeds een restauratieplan aanwezig. In het restauratieplan is rekening gehouden met het geheel vervangen van het gevlucht.

Door de Monumentenwacht Friesland is een inspectie van de molen uitgevoerd. De conclusie van het inspectierapport is dat het casco in een matige staat verkeerd door de staat van de rietbedekking van de kap en de vermoeiing van de stalen roeden.

Gezien de huidige staat van het riet, dat verweerd is op diverse plekken, het verspreide losse binddraad, de lekkages langs het binddraad, en het gebroken houtwerk, is het aan te bevelen de werkzaamheden in het kader van de SIM 2019-2024 uit te laten voeren en het meerwerk binnen de restauratie te plannen, dit is reeds met de molendeskundige van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed op 7 september besproken.

Alle foto's zijn afkomstig van Wieringa molenbouwadvies, genomen op 24 juni 2020, tenzij anders vermeld bij de foto's.

Roeden

Foto 1: Overzicht van het gevlucht.

Foto 2.

Foto 3.

Foto 4.

Foto 5.

Diverse detailfoto's van plaatselijke corrosievorming en een haarscheur in een stuiknaad.

Foto 6: Detail van de uitgenomen hekstok t.b.v. het inspecteren van de binnenzijde.

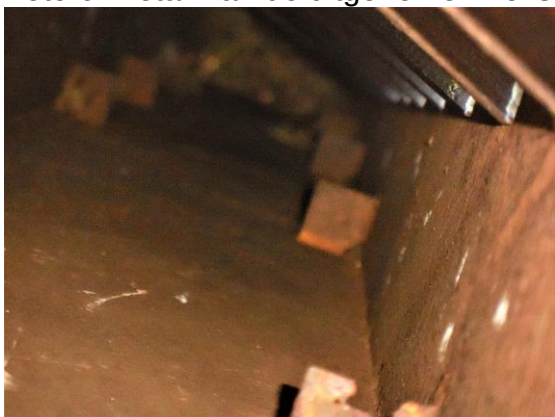

Foto 7.

Foto 8.

Foto 9.

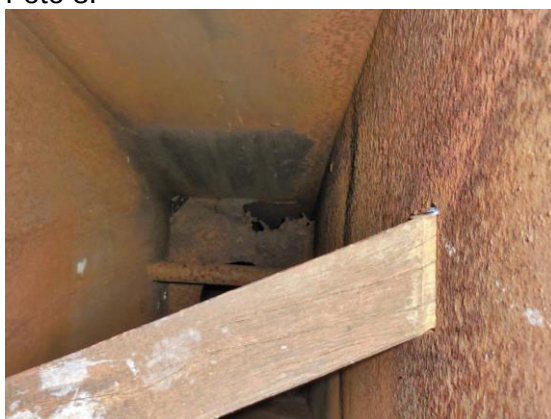

Foto 10.

Diverse detailfoto's van de binnenzijde van de buitenroede. 7: Hoekschotten op de achterplaat;. 8: Detail van de overgang van de zij- en onderplaat; 9: Stuiknaad t.p.v. de haarscheur in de roede. 10: Door corrosie beschadigd wigschot, gezien vanuit eind 3.

Foto 11: Scheur in de roede voor het schoonmaken, foto afkomstig van J. Kooistra.

Foto 12: Scheur in de roede na het schoonmaken, foto afkomstig van J. Kooistra.

- Roedegegevens

De molen is sinds de restauratie van 1981 voorzien van twee oudhollands opgehekte roeden van de fabrikant Derckx.

Buitenroede nr. 0367, jaar 1981, steek 1981, lengte 21,52 meter.

Binnenroede nr. 0368, jaar 1981, steek 1981, lengte 21,52 meter.

- Opmerkingen buitenroede

De plaatdikten en de lasnaden zijn tijdens de rondgang niet op dikte gemeten.

Ter plaatse van de eerste stuiknaad, bij de overgang van de plaatdikten aan de voorzijde van de buitenroede, eind 3, is een haarscheur aanwezig. De betreffende scheur is aan de buitenzijde waargenomen. De stuiknaad is middels een camera aan de binnenzijde van de roede vastgelegd. De scheur in de stuiknaad is niet aan de binnenzijde van de roede waargenomen. Ter plaatse van de scheur is rondom de lasnaad zeer lichtelijk meer corrosievorming aanwezig, mogelijk door inwatering.

De stalen platen van de roede vertonen optisch weinig corrosieaantastingen en minimaal dikteverlies. De hoekplaatjes in de roede belemmeren het transport van vocht in de roede. Plaatselijk is bij deze plaatjes corrosieaantasting waargenomen.

Eén van de wigschotten in de roede is waargenomen door een hekstockgat waar de hekstock tijdelijk uitgenomen is. Het betreffende wigschot is aan één zijde sterk door corrosie aangetast. Doordat het wigschot hier geen ondersteuning meer geeft, wordt de lasnaad door de druk van de wiggen sterker belast. Er wordt verwacht dat de overige wigschotten eveneens aan het verslechteren zijn.

Door de verslechtering van het staal, de hoeveelheid omwentelingen (inclusief een schatting op basis van het gemiddelde) en de geschiedenis van Derckx roeden in het algemeen, is het aannemelijk dat de roeden het einde van hun levensduur benaderen.

Het houtwerk van het gevlucht lijkt nog in een goede staat te verkeren. Plaatselijk is het houtwerk uit de roede geschoven, doordat er speling aanwezig is bij de hekstockgaten. Het huidige houtwerk is ter plaatse van de hekstockgaten in de roede ingedrukt, waardoor er tussen de roede en het hekwerk opnieuw hekscheidwiggen aangebracht zijn. Doordat het houtwerk ingedrukt wordt, is het aannemelijk dat het houtwerk ter plaatse van de hekstockgaten mettertijd zal verslechteren.

- Constateringen Monumentenwacht Friesland

Door contact met de Monumentenwacht Friesland is bekend geworden dat in het voorgaande inspectierapport, voor 2018, al enkele gebreken van de buitenroede waren geconstateerd. In het inspectierapport van 2018 is de haarscheur ter plaatse van de lasnaad op één punt waargenomen. Door de Monumentenwacht is de staat van de roeden in 2018 geschat op redelijk. In het meest recente inspectierapport van de monumentenwacht wordt onder hersteladvies met betrekking tot de roeden het volgende benoemd;

“Naast de vermelde roestvorming en de minder kwalitatieve lasnaden, tevens op basis van leeftijd (inmiddels bijna 40 jaar) rekenen op omvangrijker herstel/ wellicht vervangen van de roeden op termijn. (Ook gelet op de vele draaiuren vanwege de energieopwekking met de molen).”¹

¹ Inspectierapport 2020 Molen De Hersteller, Monumentenwacht Friesland

Kapbedekking

Foto 13: Overzicht van de weerszijde van de kap.

Foto 14.

Foto 15.

Foto 16.

Foto 17.

Diverse detailfoto's van het rietdek en het houtwerk met los binddraad.